

DOPORUČENÍ RADY**ze dne 8. července 2014****k národnímu programu reforem Lotyšska na rok 2014 a stanovisko Rady k programu stability Lotyšska z roku 2014**

(2014/C 247/12)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 121 odst. 2 a čl. 148 odst. 4 této smlouvy,

s ohledem na nařízení Rady (ES) č. 1466/97 ze dne 7. července 1997 o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik⁽¹⁾, a zejména na čl. 5 odst. 2 uvedeného nařízení,

s ohledem na doporučení Evropské komise,

s ohledem na usnesení Evropského parlamentu,

s ohledem na závěry Evropské rady,

s ohledem na stanovisko Výboru pro zaměstnanost,

s ohledem na stanovisko Hospodářského a finančního výboru,

s ohledem na stanovisko Výboru pro sociální ochranu,

s ohledem na stanovisko Výboru pro hospodářskou politiku,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Dne 26. března 2010 schválila Evropská rada návrh Komise zahájit novou strategii pro růst a zaměstnanost, Evropa 2020, založenou na posílené koordinaci hospodářských politik, která se zaměřuje na klíčové oblasti, v nichž je třeba přijmout opatření k posílení evropského potenciálu pro udržitelný růst a konkurenceschopnost.
- (2) Dne 13. července 2010 přijala Rada na základě návrhů Komise doporučení o hlavních směrech hospodářských politik členských států a Unie (na období 2010–2014) a dne 21. října 2010 přijala rozhodnutí o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států⁽²⁾, které společně tvoří „integrované hlavní směry“. Členské státy byly vyzvány, aby braly integrované hlavní směry v úvahu v rámci svých vnitrostátních politik v oblasti hospodářství a zaměstnanosti.
- (3) Dne 29. června 2012 hlavy států nebo předsedové vlád členských států rozhodli o Paktu pro růst a zaměstnanost, jenž představuje jednotný rámec pro přijímání opatření na úrovni členských států, EU a eurozóny za použití všech dostupných pák, nástrojů a politik. Rozhodli o krocích, které mají být podniknuty na úrovni členských států, a vyjádřili zejména plné odhodlání dosáhnout cílů strategie Evropa 2020 a naplnit doporučení určená jednotlivým zemím.
- (4) Dne 9. července 2013 přijala Rada doporučení⁽³⁾ k národnímu programu reforem Lotyšska na rok 2013 a stanovisko k aktualizovanému konvergenčnímu programu Lotyšska na období 2012–2016.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 209, 2.8.1997, s. 1.

⁽²⁾ Jeho platnost byla prodloužena na rok 2014 rozhodnutím Rady 2014/322/EU ze dne 6. května 2014 o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států pro rok 2014 (Úř. věst. L 165, 4.6.2014, s. 49).

⁽³⁾ Úř. věst. C 217, 30.7.2013, s. 47.

- (5) Dne 13. listopadu 2013 přijala Komise roční analýzu růstu, která zahájila evropský semestr pro koordinaci hospodářských politik pro rok 2014. Dne 13. listopadu 2013 dále Komise na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1176/2011⁽¹⁾ přijala zprávu mechanismu varování, ve které není Lotyšsko uvedeno mezi členskými státy, u nichž bude proveden hloubkový přezkum.
- (6) Dne 20. prosince 2013 potvrdila Evropská rada priority pro zajištění finanční stability, fiskální konsolidace a opatření na podporu růstu. Zdůraznila, že je zapotřebí usilovat o diferencovanou fiskální konsolidaci podporující růst, obnovit standardní podmínky pro poskytování úvěrů ekonomice, podporovat růst a konkurenceschopnost, řešit nezaměstnanost a sociální dopady krize a modernizovat veřejnou správu.
- (7) Dne 29. dubna 2014 předložilo Lotyšsko svůj národní program reforem na rok 2014 a dne 30. dubna 2014 svůj program stability z roku 2014. Vzhledem k jejich vzájemným vazbám byly oba programy posuzovány současně.
- (8) Cílem rozpočtové strategie nastíněné v programu stability z roku 2014 je postupné snižování celkového schodku a zachování strukturálního salda, jež je v souladu se střednědobým cílem, vezme-li se v úvahu povolená dočasná odchylka od střednědobého cíle z důvodu dopadů systémové důchodové reformy. V programu stability se změnil střednědobý cíl z 0,5 % na -1,0 %, přičemž tento nový střednědobý cíl odráží cíle Paktu o stabilitě a růstu. Plánovaný vývoj celkového salda v programu stability počítá s postupným zhoršováním (přepočteného) strukturálního salda, jež se však nadále udrží v rozpětí povoleném v rámci provádění důchodové reformy. S ohledem na povolenou odchylku od střednědobého cíle je plánovaný strukturální schodek až do roku 2016 v souladu s požadavky Paktu o stabilitě a růstu. Plánované zvýšení přepočteného strukturálního schodku v roce 2017 nicméně povede k odchylce od požadovaného postupu korekce vedoucího k střednědobému cíli. Z obecného hlediska je rozpočtová strategie nastíněná v programu vesměs v souladu s požadavky Paktu o stabilitě a růstu. Veřejný dluh se v průběhu celého programového období udrží výrazně pod 60 % HDP a do roku 2017 se sníží na 31 %. Makroekonomický scénář, z něhož rozpočtové projekce v programu vycházejí a který zatím nebyl formálně potvrzen nezávislou institucí, je reálný. Očekává se, že hospodářský růst bude během programového období nadále dosahovat kolem 4 % ročně, a předpokládá se mírné zvýšení cen.
- (9) Rozpočtový scénář nastíněný v programu stability počítá s prudkým poklesem podílu veřejných příjmů a výdajů na HDP, což odráží mnohá opatření snižující příjmy doprovázená cíleným omezováním výdajů. Riziko pro snižování výdajů předpokládané v programu stability představují vzrůstající požadavky na výdaje v některých oblastech politiky. Prognóza útvarů Komise z jara 2014 ukazuje, že ačkoli je fiskální politika v roce 2014 v souladu s požadavky Paktu o stabilitě a růstu, existuje riziko, že v roce 2015 dojde k odchýlení. Na základě prognózy Komise a posouzení programu stability provedeného Radou podle nařízení Rady (ES) č. 1466/97 má Rada za to, že odchylka strukturálního schodku od střednědobého cíle v roce 2014 odráží dopad systémové důchodové reformy, avšak počínaje rokem 2015 hrozí, že dojde k odchylce od požadovaného postupu korekce.
- (10) Lotyšsko podniklo kroky ke snížení daňové zátěže osob s nízkými příjmy a rodin se závislými rodinnými příslušníky a ke zpřísnění daní z nemovitostí a ekologických daní, avšak výše a koncepce těchto daní nemá dostatečný dopad na chování hospodářských subjektů a stále přetrvávají některé dotace s nepříznivými důsledky pro životní prostředí. Lotyšské orgány učinily jistý pokrok, pokud jde o lepší dodržování daňových předpisů a snížení podílu nehlášené ekonomické činnosti, zejména díky zdokonalenému posuzování rizik a přísnějším sankcím v případech podvodů, nicméně v oblasti boje proti daňovým podvodům a únikům stále existují problémy. Pokud se zlepší dodržování daňových předpisů, mohlo by dojít ke značnému zvýšení příjmů ze spotřebních daní, které se významně podílejí na celkovém zdanění.

(1) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1176/2011 ze dne 16. listopadu 2011 o prevenci a nápravě makroekonomické nerovnováhy (Úř. věst. L 306, 23.11.2011, s. 25).

- (11) Trebaže byl vypracován původně ambiciózní plán na reformu vysokého školství, nedošlo v Lotyšsku k žádnému pokroku při vytváření mezinárodně uznávaného akreditačního systému, s plány na zavedení nového modelu financování se orientačně počítá v roce 2016, konsolidace institucí vysokoškolského vzdělávání se zpomalila a omezení týkající se používání cizích jazyků zůstávají beze změn. Tyto skutečnosti lze konstatovat navzdory tomu, že pro reformu vysokoškolského systému existuje značný prostor, neboť tento systém je s ohledem na klesající počet obyvatel příliš rozsáhlý, nabízí příliš mnoho odlišných studijních programů a je jen v omezené míře přitažlivý pro zahraniční studenty a vyučující. Výsledky prvního nezávislého posouzení výzkumných institucí ukazují, že 21 % vědeckých pracovníků (v přepočtu na plný pracovní úvazek) pracuje pro těch 10 % hodnocených institucí, které lze považovat za mezinárodní výzkumná střediska vysoké úrovně. Kromě toho činila intenzita výzkumu a vývoje v Lotyšsku v roce 2012 pouze 0,66 % HDP, takže cíle strategie Evropa 2020, jenž počítá s vyčleněním prostředků na výzkum a vývoj ve výši 1,5 % HDP, podle všeho nebude dosaženo.
- (12) Lotyšsko dosáhlo určitého pokroku v řešení nezaměstnanosti, která výrazně poklesla. Nezaměstnanost mladých lidí však zůstává relativně vysoká a jsou zapotřebí opatření, která by se zaměřovala na neaktivní mladé lidi neregistrované u úřadu práce. Ačkoli Lotyšsko přijalo opatření zaměřená na řešení nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi a na kvalitu odborného vzdělávání, je třeba se na tyto oblasti i nadále soustředit, zejména pokud jde o zvýšení kvality učňovské přípravy a rozvoj uceleného poradenství pro volbu povolání. Aktivní politiky na trhu práce mají stále omezený dosah a nadměrně se omezují na veřejné práce.
- (13) Chudoba osob v produktivním věku zůstává v Lotyšsku velmi vysoká. Lotyšsko podniklo určité kroky k reformě sociální pomoci a dokončilo rozsáhlé hodnocení systému sociálního zabezpečení, které představuje solidní podklad pro reformu. Došlo k podstatnému zvýšení různých dávek spojených s péčí o dítě a ke zvýšení nezdanitelného minima u daně z příjmu fyzických osob pro závislé osoby. Účinnost sociální ochrany z hlediska zmírnění chudoby je však stále nedostatečná a problémem zůstává i nastavení účinné sociální záchrané sítě. Obecně lze říci, že značná část obyvatel je ohrožena chudobou nebo sociálním vyloučením, přičemž u dětí je tento podíl ještě vyšší. Obzvláště vysoké riziko chudoby a sociálního vyloučení existuje v případě rodin s dětmi, nezaměstnaných, zdravotně postižených osob a obyvatel žijících ve venkovských oblastech. Výdaje Lotyšska na sociální ochranu vyjádřené v procentech HDP jsou nejnižší v EU. V přístupu ke zdravotní péči brání pacientům výdaje, včetně vysoké finanční spoluúčasti a rozšířených neoficiálních poplatků, což vede k tomu, že se velké části obyvatelstva nedostává potřebné zdravotní péče. Existuje prostor pro zvýšení účinnosti systému, zajištění nákladově efektivního financování a podporu činností zaměřených na předcházení onemocněním.
- (14) Lotyšsko učinilo jistý pokrok v otevření svého trhu s elektrickou energií hospodářské soutěži a počátkem roku 2015 se to začne týkat i domácností. V červnu 2013 se Lotyšsko připojilo k obchodování na regionálním trhu s elektřinou v severských a pobaltských státech (Nord Pool Spot). Je zapotřebí dále posílit vzájemná propojení s trhem s energií v EU, jelikož Lotyšsko je v současnosti závislé na dovozu a přeshraniční elektrická síť s Estonskem je do značné míry přetížená. Rozvoj infrastruktury má tudíž zásadní význam a Lotyšsko čekají značné úkoly při odstraňování nedostatků v infrastruktuře. Určitého pokroku bylo také dosaženo v odvětví zemního plynu, když parlament schválil změny energetického zákona, na jejichž základě se od dubna 2014 začal trh s plynem postupně otevírat. Plné otevření trhu však bylo odloženo až na rok 2017. Lotyšsko navrhlo vyváženou kombinaci politických opatření, která se týkají úspor energie v hlavních hospodářských odvětvích, přičemž v nadcházejících letech se bude na úsporách energie z více než 70 % podílet stavebnictví. Stále je však třeba zlepšit energetickou účinnost v dopravě, u budov a vytápěcích systémech.
- (15) Lotyšsko podniklo důležité kroky ke zlepšení kapacit soudnictví s cílem snížit počet nevyřízených případů a délku řízení. Vysoká míra nevyřízených soudních případů však stále ohrožuje podnikání a je třeba dokončit reformy zaměřené na zlepšení účinnosti a kvality soudnictví, mimo jiné pokud jde o úpadková řízení, mediaci a rozhodčí řízení. Lotyšsko vypracovalo návrh ambiciózních reforem veřejné správy; jejich provádění je nicméně pomalé a nevztahuje se na místní samosprávy a při uskutečňování reformy státních podniků došlo k výraznému zpoždění. Je zapotřebí změnit zákon o hospodářské soutěži s cílem poskytnout Radě pro hospodářskou soutěž větší institucionální a finanční nezávislost, aby mohla účinně zasahovat vůči veřejným i soukromým subjektům, jejichž činnost omezuje hospodářskou soutěž.

- (16) V kontextu evropského semestru provedla Komise komplexní analýzu hospodářské politiky Lotyšska. Posoudila národní program reforem i program stability. Vzala v úvahu nejen jejich význam pro udržitelnou fiskální a sociálně-hospodářskou politiku v Lotyšsku, ale také jejich soulad s pravidly a pokyny EU, jelikož je třeba posílit celkovou správu ekonomických záležitostí v Unii tím, že pro budoucí rozhodování členských států budou poskytnuty vstupy na úrovni EU. Její doporučení v rámci evropského semestru jsou promítnuta do níže uvedených doporučení č. 1 až 5.
- (17) Na základě tohoto posouzení Rada projednala program stability, přičemž její stanovisko⁽¹⁾ je promítnuto zejména do níže uvedeného doporučení č. 1.
- (18) V kontextu evropského semestru provedla Komise rovněž analýzu hospodářské politiky eurozóny jako celku. Na tomto základě Rada vydala konkrétní doporučení určená členským státům, jejichž měnou je euro⁽²⁾. Jako země, jejíž měnou je euro, by Lotyšsko mělo rovněž zajistit úplné a včasné provedení uvedených doporučení,

DOPORUČUJE Lotyšsku v období 2014–2015:

1. Udržet v roce 2014 zdravou fiskální pozici a posílit rozpočtovou strategii počínaje rokem 2015, a zajistit tak, že odchylka od střednědobého cíle zůstane omezena pouze na dopad systémové důchodové reformy. Pokračovat v úsilí o další snížení daňového zatížení osob s nízkými příjmy v rámci přechodu k daním z nemovitostí a ekologickým daním více podporujícím růst a zlepšit dodržování daňových předpisů a výběr daní.
2. Pokročit v provádění reformy vysokého školství, zejména prostřednictvím zřízení nezávislé akreditační agentury a zavedení takového modelu financování, který odměňuje kvalitu. Poskytovat poradenství pro volbu povolání na všech vzdělávacích stupních, zlepšit kvalitu odborného vzdělávání a přípravu, včetně posílené učňovské přípravy, a dosáhnout pokroku v oblasti zaměstnatelnosti mladých lidí, mimo jiné zavedením opatření pro neregistrované mladé lidi, kteří nejsou zaměstnáni a ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy. Podniknout kroky k vytvoření integrovanějšího a ucelenějšího výzkumného systému, mimo jiné tím, že financování bude soustředěno na výzkumné instituce schopné prosadit se v mezinárodní konkurenci.
3. Pokročit v reformě sociální pomoci a jejího financování s cílem zajistit větší rozsah pomoci, přiměřenost dávek, účinnější aktivační opatření a cílené sociální služby. Zvýšit dosah aktivních politik na trhu práce. Zlepšit nákladovou efektivnost, kvalitu a dostupnost systému zdravotní péče.
4. Urychlit rozvoj propojení sítí s elektřinou a plynem se sousedními členskými státy v zájmu diverzifikace zdrojů energie a podpořit hospodářskou soutěž prostřednictvím větší integrace trhů s energií v pobaltských zemích. Pokračovat v úsilí o další zvyšování energetické účinnosti v dopravě, u budov a vytápěcích systémů.
5. Dokončit reformy soudnictví, včetně dosud neprovedených reforem v oblasti insolvenčních řízení, rozhodčích řízení a mediace, a zajistit takové právní prostředí, které bude příznivější pro podniky a spotřebitele. Pokročit v reformách veřejné správy, včetně provedení reformy řízení státních podniků a zvýšení institucionální a finanční nezávislosti Rady pro hospodářskou soutěž.

V Bruselu dne 8. července 2014.

Za Radu

předseda

P. C. PADOAN

⁽¹⁾ Podle čl. 5 odst. 2 nařízení (ES) č. 1466/97.

⁽²⁾ Viz strana 141 v tomto čísle Úředního věstníku.